

slika od zvuka
punos je emocija
u gradu

audio radovi vizualnih umjetnika
produkcija 2013. i 2014.

stara vojna bolnica, vlaška 87, zagreb
otvoreno od 16. do 19. lipnja 2016.
od 12 do 20 sati

vanja babiĆ
željko badurina
hrvoslava brkušić
roko crnić
nemanja cvijanović
ivan faktor
vlatka horvat
nina kurtela
dalibor martinis
martina mezak
satoshi morita
bojan mucko
zoran pavelić
magdalena pederin
vesna pokas
nika radić
dina rončević
luka smetiško
marijana stanić
goran trbuljak
tao g. vrhovec sambolec

u gradu
picture of sound
emocija po emocijs

‘Slika od zvuka’ je emisija na Trećem programu Hrvatskog radija, pokrenuta je 2009. godine, posljednjih godina realizira se u sklopu Produkcijskog odjela Drama. Cilj joj je potaknuti specifičnu vrstu audio stvaralaštva (sound art) koji nastaje kao ogranak suvremenih multimedijских umjetničkih praksi, a čije je porijeklo pretežno u vizualnoj i konceptualnoj umjetnosti. U radijskom programu premijerno se emitiraju nastali audio radovi, u godišnjem ritmu od 10 do 12 radova. Zahvaljujući mogućnostima radijskog medija, emisijom ‘Slika od zvuka’ dopire se do mnogo šire publike nego što je to galerijska publika zainteresirana za ovu vrstu umjetnosti. No, kako je ova umjetnost prozašla iz konteksta vizualnih umjetnost, povremeno, a posebno nakon izdanja DVD-a kojima se sabire dvogodišnja produkcija, ‘vraća’ je se u njezin izvorni kontekst izložbenog događaja. Pri tome se ipak nastoji očuvati karakter radijske emisije, to jest audio radovi nižu se u prostoru kao što su se u radijskom programu nizali u vremenskom slijedu te se ne preoblikuju u prostorne zvučne instalacije. Na ovoj izložbi prezentiramo produkciju nastalu tijekom 2013. i 2014. godine koja je objavljena i na dvostrukom DVD-u ‘Slika od zvuka 3’ (HRT, 2015.).

vanja babić
novac je kockast ili okrugao
17'29"
2014.

ton-majstor: Dalibor Piskrec
sudjeluje: Vesna Tominac Matačić

Transakcija između dvaju vrijednosnih sustava, između financijsko-ekonomskog i umjetničkog, to jest njihova međusobna nemjerljivost, stalna je umjetnička tema Vanje Babića. Pri tome se često koristi novčanicama kao označiteljem financijske tržišne vrijednosti i ekonomičnog pokazatelja procesa njihove transformacije. Kada se novčanica, zalijepljena na ventilatoru koji se vrti velikom brzinom, snimi pod ultraljubičastim svjetlom, kao što je to umjetnik učinio u radu Transformacija 1250, izloženom u Galeriji Prozori, na snimci se zaštitna kovinska nit pojavljuje kao kružni oblik koji svijetli duginim bojama. No kada smo taj prekrasan luminokinetički objekt gledali, znajući za njezina nositelja, to nam je ponešto govorilo i o umjetničkom procesu i uopće o funkcioniranju cijelog umjetničko galerijskog sustava.

Za Sliku od zvuka Vanja Babić pripremio je audiorad koji je nastao na temelju ankete koju je proveo na ulici. Dojmove o novcu i njegovoj vrijednosti koje je tako zabilježio, umjesto u svijet čiste (larpurlartističke) likovnosti, prebacuje ovaj put u svijet poezije i poetičnog. Novac postaje poetički subjekt, pritom bi se trebao ponovno dogoditi apsurd izmještanja, pomak koji istodobno govori o mogućnosti ili nemogućnosti transcendiranja stvarnosti i materijalnih vrijednosti.

željko badurina
nešto o ničemu
23'28"
2013.

ton-majstorica: Marija Pečnik Kvesić
izvodi: Željko Badurina

Na jednom od svojih prvih izložbenih nastupa, na izložbi nazvanoj Pop plastic, 1997. u zagrebačkoj Galeriji Studentskoga centra, Željko Badurina

izložio je dječje igračke za plažu: plastična jedrilica, žaba, kornjača, dupin, sve na napuhavanje - tretirani su kao 'prave' skulpture, na postoljima, sa svim dostojanstvom jedinstvenog umjetničkog djela. Dosjetka koja je trebala ironizirati umjetničku praksu ready madea, imala je i dodatnu 'ironizirajuću' ili čak 'autoironizirajuću' poruku. Badurinin pop art ne znači samo motiv pop arta, nego i njemu pripadajuće medije komuniciranja (Facebook art). Ili, ako proširimo termin Post-art, kojim Željko Badurina naziva svoju seriju razglednica s duhovitim komentarima naše svakodnevice koje je slao na stotinjak adresa od 2005. do 2012. godine, na cjelokupan njegov rad, kako sam napominje, moguće je iskoristiti dvoznačnost riječi post. Dekonstrukcijom formi oglasa i njihovim ponovnim kolažiranjem u 'nemogućim' spojevima s djelima visoke umjetnosti i jeftinog kiča, Badurina je u umjetnosti poslije umjetnosti. U umjetnosti koja upravo samom svojom banalnošću govori o površnosti, koja je, da bi uvjerljivo komentirala trenutačno stanje stvari, i sama postala svakodnevni običan trenutak.

hrvoslava brkušić
putovanje u iquitos
18'32"
2014.

U audioradu koji je Hrvoslava Brkušić priredila za Sliku od zvuka istražuje imaginativni potencijal zvuka. A kako je autorica posebno proučavala pojam tišine u filmu (na Akademiji dramske umjetnosti diplomirala je s temom Klasifikacija tišine na igranom filmu), te kako je posebno fascinira rad velikana naše radiofonije Zvonimira Bajsića i njegov tekst Tišina - sinopsis za zvučni esej, upravo pojam tišine polazište je njezina audiorada. Jer, kako sama napominje, "zanimljivo joj je iz pozicije audioumjetnice razmišljati o utjelovljenju tišine, osobito danas kada se tišina toliko promijenila u usporedbi s onim što je nakad bila". Zato je zanima: "tišina i njezina promjenjivost." Svojim nas audioradom poziva na imaginarno Putovanje u Iquitos, grad do kojeg se može doći samo zrakoplovom ili brodom, usred prašume u Peruu, u samom srcu tišine.

roko crnić

od šenoine 28 do prisavlja 3

19'02"

2013.

ton-majstor: Tomislav Šamec
sudjeluju: Lidija Kardum i Željko Tomac

Roko Crnić je umjetnik kojeg zanima javni urbani prostor. Za njega to znači da svoje radove želi proizvesti iz neposrednog iskustva stvarnog prostora i vremena, iz realnog života (koji postavlja kao kontrapunkt fikcijskom ili imaginarnom). Možda se ovo može sažeti u tvrdnju da mu je realnost koju oko sebe nalazi i materijal i tema, a tom stvarnosnom usmjerenju Roka Crnića doprinosi i procesualnost kao sam sadržaj njegovog rada. Ipak, doslovnost procesa i materijala ne znači da umjetnik ostaje i u doslovnosti zatečenog značenja. Zapravo, u postizanju očučujućeg odmaka njegov je umjetnički doprinos. Kada u jednoj svojoj instalaciji na različitim podlogama rukopisom ispisuje riječi koje je pročitao krećući se gradskim ulicama ili kada u note, a potom u glazbu, prevodi iste te riječi i njihove sklopove - reklamne poruke, nazive trgovina, tramvajskih linija i sve što putem pročita - radi se o artikulaciji pitanja o uvjetovanosti sadržaja kontekstom i načinima njegove prezentacije, možda o mogućnostima manipulacije tim sadržajima, ili o odnosu javno prezentiranog i individualno doživljenog. To, kako kaže, "odljepljivanje sadržaja od značenja", "izmicanje kontekstualizirajuće podloge sadržaju" i uspostavljanje novih načina interpretacije, ono je na čemu kao umjetnik radi. Tako je postupio i pripremajući audiorad za Sliku od zvuka: tekstualne poruke koje je pročitao putem od svoje kuće do zgrade HRT-a preveo je u sinopsis svojega rada. A oblikovao ga je isto tako site specific: metodama koje se u našem radijskom programu svaki dan primjenjuju i s pomoću ljudi koji ga i inače stvaraju.

nemanja cvijanović

saturn proždire jedno od svoje djece

15'33"

2013.

ton-majstor: Nikola Podkrajac
sudjeluju: Maja Crnobori Tretinjak
i vlasnici umjetnina

Središte zanimanja Nemanje Cvijanovića propitivanje je i razotkrivanje mehanizama proizvodnje, manipulacije i potrošnje značenja u postmodernoj kulturi uz kritički odnos prema ideološkim i estetskim sustavima. Radovi Nemanje Cvijanovića višeznačni su, autorovo jasno antiglobalističko ili ljevičarsko stajalište iskazano u njima ne znači da su pritom lišeni kritičkog mišljenja ili percepcije. Cvijanović je umjetnik koji ističe vlastiti položaj odgovornosti i osviještenosti u odnosu na anomalije suvremenog društva, pri čemu i promatrače navodi na promišljanje o istim pitanjima.

Audiorad koji je Nemanja Cvijanović pripremio za Sliku od zvuka iz istog je tematskoga kruga. Ovdje je u središtu umjetnikova zanimanja, umjesto ideološke manipulacije i isto takvog društveno-prostornog okvira, ona na relaciji privatno/javno. Riječ je o snimkama glasova kolekcionara umjetničkih djela, koji sami izvode rad, no istodobno ga otkupljuju kao umjetnikov rad. No, emitiranjem u prostoru javnog medija radija njihova izjava imala je i drugačije značenje ili čak učinak. Poruka umjetničkog djela određuje se dobrim dijelom njegovim kontekstom, a kako autor napominje: "Prezentacijom rada Saturn proždire jedno od svoje djece u javnom (fizičkom ili medijskom) prostoru, on može biti iščitan i kao kritika instituta privatnog vlasništva i programa globalne privatizacije uopće. Te, ovaj rad može prestati postojati kao umjetnički rad ako ga (prema Duchampovoj tradiciji recipročnog ready-madea) iskoristimo kao komunikacijski znak koji upućuje na neko drugo privatno vlasništvo."

ivan faktor

15./16. rujna 1991.

22'59"

2013.

ton-majstor: Tomislav Šamec

Ivan Faktor je u mnogim svojim radovima polazio od postavki o nerazdvojujivosti sadržaja i medija. Pa čak kada je ciljao na reprezentacijske mogućnosti medija, istodobno ih je i izigravao. 1980. godine u seriji crno-bijelih fotografija Prvi program snimao je fotoaparatom prazan ekran na Prvome programu u vrijeme kada se ne emitira nikakav sadržaj. Na fotografijama koje je naknadno razvio, pojavila se dijagonalna crna crta, koja nije bila vidljiva tijekom snimanja, nego je rezultat spoja dvaju medija. Ova neizbježna pojava, koja se javlja jer fotoaparat zabilježi i pojave koje inače nisu vidljive ljudskom oku, upućuje na nestabilnost medijske reprezentacije ili na medijsku uvjetovanost svakog takvog postupka. Faktor je u tom radu samo zabilježio vizualnu činjenicu, ostavljajući je u čistom neznačenju. No, u audioradu koji je pripremio za Sliku od zvuka, zanimljivo mu je bilo upravo suprotno: mogućnost da se jedan nenamjerno zabilježen audioefekt, proizveden tehničkom opremom, doživi kao smisljena reakcija, čak kao emocionalna reakcija nekog živog bića na okolnu opasnost. Kao uputu za slušanje recimo još samo da je riječ o dokumentarnoj audiosnimci, zabilježenju običnim kasetofonom ostavljenim na prozoru umjetnikova stana za jedne od najtežih noći u Osijeku ratne 1991. godine.

vlatka horvat

boje i tome slično

21'42"

2014.

ton-majstor: John Avery
izvodi: Vlatka Horvat

Među prvim radova Vlatke Horvat bio je jedan videoperformans u kojem je umjetnica pred kamerom pokušavala što točnije otpjevati (revolucionarne, partizanske) pjesme koje

je slušala tijekom svojega odrastanja 1970-ih godina u Hrvatskoj. Snimajući svoju izvedbu 2003. godine, s odmakom godina provedenih u Sjedinjenim Državama (gdje je živjela od 1991. do 2011.), sa svim zastajanjima kako bi se prisjetila riječi ili melodije, snimila je zapravo svoje pokušaje prisjećanja, rekonstrukcije zaboravljenog vremena, ali istodobno je oslikala i društveni i prostorni kontekst vremena svojega djetinjstva, jednako kao i vremena koje je u međuvremenu prošlo. U ožujku 2014. u Bergenu njezino Otkrivanje mjesta /Disclosed Location/ događalo se u ispražnjenom prostoru cvjećarnice u središtu grada. Odlučila je prostor ostaviti fizički prazan, ne napuniti ga stvarima, nego različitim imaginarnim povijestima, pripovijestima i događajima. Pozvala je četvero umjetnika - performera, plesača, pisaca - da svatko svojom metodom i svojim narativom, provede publiku i 'oživi' taj prostor.

nina kurtela

dvadesetičetiri minute idile

24'

2013.

ton-majstor: Steffen Martin

Mnogi projekti Nine Kurtela traju u vremenu ili se čak trajanjem ostvaruju. Kao što je njezin film Transformance u svojih 8 minuta i 15 sekundi zabilježio proces koji se događao tijekom 6 mjeseci: transformaciju derutnog skladišta tramvaja i autobusa u suvremeni plesni centar. Autoricu, vidljivu u svakom kadru filma kako nepomično stoji na istome mjestu, doživljava se kao ogledalo promjene, kao stalnu točku koja omogućuje vidljivost promjene. Promjena okoliša u kojem autorica boravi služi uprizorenju prolaska vremena. Zapravo, uočavanju njegove relativnosti ili možda nemjerljivosti. Isti problem polazište je audiorada Nine Kurtela za Sliku od zvuka. Rad je u osmišljen site-specific: autorica se kao materijalom koristi identifikacijskim zvukom Trećeg programa Hrvatskoga radija: kompozicijom Idila Blagoja Berse koju na frekvenciji Trećeg programa možete čuti svaki dan u 8 i 22 sata. Nina Kurtela produljuje izvorno trajanje skladbe i prema tom jednostavnom

postupku svoj rad naziva Dvadesetičetiri minute Idile. Preciznim i doslovnim opisom onoga što je učinila, u naslovu autorica naznačuje i dodatna značenja takva postupka: postavlja pitanje kako je moguće odrediti trajanje nečega što se doživljava kao idilično raspoloženje na točno 24 minute, a čime asocira na naše svakodnevno normiranje svega pa tako i osjećaja, na konzumerističko doziranje svakoga doživljaja, što opet implicira i instant-umjetnu proizvodnju takvog nekog stanja. Pojam vremena u naslovu proširuje se i prema njegovu društvenom i povijesnom aspektu, prošlo vrijeme postavlja se u odnos prema sadašnjem vremenu, s promijenjenom estetikom zvuka koja bi se u njemu trebala čuti.

dalibor martinis
dm/2014 - dm/2077
29'32"

emitirano uživo: 20.12.2014. na Trećem programu Hrvatskog radija

ton-majstori Tomislav Šamec i Igor Bosak
sudjeluju: Dalibor Martinis, Rosanda Tometić,
slušatelji Trećeg programa Hrvatskog radija

DM razgovara s DM projekt je putovanja kroz vrijeme od 130 godina. Godine 1978. umjetnik Dalibor Martinis, tada tridesetjednogodišnjak, izveo je performans u formi televizijskog intervjua. Performans je izveden i snimljen pred publikom centra The Western Front u Vancouveru. Tako je ostvarena prva polovica rada DM1978 razgovara s DM2010 kao naizgled nemogući intervju umjetnika sa samim sobom u budućnosti. Videovrpca je bila pohranjena 31 godinu da bi 13. travnja 2010., u emisiji Drugi format Hrvatske televizije Dalibor Martinis, sada u dobi od 62 godine, susreo sebe iz 1978. i odgovarao na postavljena pitanja. Prvo pitanje koje je DM1978 postavio DM2010 bilo je: "Je li Dalibor Martinis živ?" Sada, dakle 2014., Dalibor Martinis nova pitanja upućuje Daliboru Martinisu iz 2077. godine. Hoće li umjetnik, sada u dobi od 67 godina, biti u stanju 130 godina od svojeg rođenja odgovoriti na njih, ostavimo otvorenim. Razvoj znanosti i tehnologije, s jedne strane, i

spособnost promišljanja i konceptualiziranja vlastite egzistencije, s druge, tjera nas na oprez pri donošenju, prividno jednostavnih zaključaka. Čovjek je zakoračio u doba posthumanog stanja i postaje jasno da ljudska vrsta u svojem sadašnjem obliku nije dosegla i kraj svojeg razvoja. U razgovoru DM2014 s DM2077 pitanja više nisu osobne prirode kao što su bila ona iz 1978. Sada su to pitanja koje može postaviti bilo tko iz 2014. bilo kome iz 2077.. Zato je i ova posebna emisija zamišljena kao portal u 2077. godinu za sve slušateljice i slušatelje.

martina mezak
na tragu, na pragu
23'41"
2013.

ton-majstor: Tomislav Šamec
sudjeluje: Vesna Tominac Matačić
Za razliku od većine multimedijjskih umjetnika zainteresiranih za tehnološke mogućnosti novih umjetničkih medija, koji u skladu s time i tematski usmjeravaju svoja istraživanja, Martina Mezak zaokupljena je nešto drukčijim pitanjima. Njoj je zanimljivo to što se novim medijima uvelike mogu potaknuti gledateljeva osjetila, što se njima može postići veći stupanj uživanja i doživljavanja prezentiranih senzacija. Suprotno od racionalističke, konstruktivističke ili empirijske tematike i metodologije tehnološki usmjerenih umjetnika, ona je zokupljena nematerijalnim svijetom, unutaršnjim čovjekovim stanjima, mogućnostima intuitivnog, transcendencijom. Na tome tragu treba slušati i audiorad koji je Martina Mezak izvela za Sliku od zvuka. Namjera joj je bila oblikovati lirsku zvukovnu skladbu koja će svojim ugođajem na rubu shvatljivosti, gdje zvukovi nisu istoznačni i gdje je percepcija usmjerena prema jedva čujnom, slušatelja ponijeti na prag njegova nesvjesnog, intuitivnog i unutaršnjeg razumijevanja.

satoshi morita

zvučna kapsula / sound capsule

2'55"

..: : -/-/- :.

2'56"

kristalna buka / kristallrauschen

2'21"

zvuk vrijednosti / sound of value

4'03"

2014.

Satoshi Morita razvio je mnoge radove oko svoje stalne preokupacije: istraživanja audiotaktilne percepcije ili multisenzornih aspekata zvuka (Sound Capsule, zvučna kaciga i sl. u kojima se u osam kanala čuju zvukovi snimljeni minijaturnim mikrofonom pričvršćenima na različite dijelove tijela i povezani su s fizičkim akcijama ili kretanjem). Umjetnik želi istražiti različite perspektive slušanja, to jest slušanje maknuti s 'razine uha' gdje zvuk obično doživljavamo. Istražujući audiotaktilnu percepciju i povezanost zvuka s haptičkim fenomenima Satoshi Morita pri tome pomno osluškujе svakodnevicu, ono što je obično (i neprimjetno) oko nas pretvara u začudno sonično iskustvo. Jedan od audioradova iz ciklusa Taktilnog zvuka, koji smo emitirali u Slici od zvuka, nastao je potaknut njegovim izletima po prirodi oko Nodara u Portugalu. Nastojeći se upoznati mjestom obilazio je okolicu. Osluškivao je svoje hodanje po različitim podlogama, a shvatio je i da štap koji je uzeo kao pomoć pri hodanju proizvodi zanimljive zvukove u dodiru s tlom, jednako kao i kameni kotač koji mu je dodao. Taj konkretan zvuk, multikanalne snimke soničnog okoliša oko njegovih nogu, Satoshi Morita zatim koristi kao materijal audiokompozicija koje govore mnogo o plastičnosti i materijalnosti izvora zvuka, ali i o strukturi okolnoga prostora te poziciji tijela u njemu. Ove snimke ponovno bi kod slušatelja trebale stvoriti svojevrsne taktilne asocijacije, ali i pokrenuti složenije imaginativne procese. Audiopercepcija ovdje služi kao pokretač osjećaja dubine i širine prostora. Povezanost zvuka i prostora, a kroz prizmu individualnog doživljaja, pokazuje se kao ključna tema umjetničkog rada Satoshija Morite. Za njega je zvuk jednako prostor. Kada čujete zvuk, čujete i mjesto svojega tijela u prostoru.

bojan mucko

60 h / 20 min

20'

2013.

izvodi: Bojan Mucko

Od veljače do rujna 2013. godine, svaki dan, kamo god bi se kretao, Bojan Mucko nosio je dva teška svežnja registratora, koje je jednom pronašao na hrpi krupnog otpada. Time je, kako kaže, umjetnost učinio svakodnevnom (kao permanentni performans), a svakodnevicu umjetničkom. Ta, u profanom smislu besmislena, istodobno jednostavna i značenjski slojevita, a fizički teška akcija, uključuje ideju sizifovske sudbine umjetnika i čovjeka, njegovu izloženost dnevnom birokratskom nasilju (u igri su registratori!) te stalno izlaganje naporu i promatranju okoline, što uvijek nije najugodnije. Akcija koju je poduzeo uklapala se u umjetnikovu, u tom trenutku dominantnu temu: u istraživanje odnosa umjetničkog i fizičkog rada u javnom prostoru, što je opet važna umjetnička tema koju možemo pratiti više desetljeća unatrag. Njegova akcija u početku zamišljena kao posve individualna, počela se u kontaktu s publikom nužno pretvarati i u interakcijsko participativni događaj, čak u kolektivno djelo koje nastaje u prostoru između izvođača i publike. Sva ova obilježja ima i audiorad koji je Bojan Mucko pripremio za Sliku od zvuka. Riječ je također o performansu dugog trajanja (sada ipak nije riječ o mjesecima nego o danima ili točno o 60 sati), o hibridnoj formi između umjetničkog čina i stvarnog života, i ponovno je u igri autorov fizički ulog: ovaj put umjetnik ne spava! Pri tome se, kao i u prijašnjem radu, uspostavlja dvije paralelne linije promatranja događaja: autor sam bilježi vlastita stanja, ali istodobno i okoliš u kojem se u tome trenutku nalazi. Tako naposljetku imamo dvostruki portret, onaj posve osoban, i istodobno onaj javno vidljiv (čujan).

zoran pavelić

Enjatić hivećiražoK acinečer okapoan

19'

2013.

ton-majstor: Tomislav Šamec
izvodi: Zoran Pavelić

Od kraja 1980-ih godina kada se počinje pojavljivati na našoj likovnoj sceni u radu Zorana Pavelića javljaju se referencije na druge umjetnike, posebno na umjetnike povijesnih avangardi ili konceptualne i Fluxus umjetnike, kao što je Joseph Beuys, a u našem kontekstu na umjetnike protokonceptualne Gorgone, Nove umjetničke prakse i Grupe šestorice autora. Radovi Zorana Pavelića, uglavnom jednostavni i sažeti u svojoj materijalnoj pojavnosti, ostvaruju se tek kao geste, znakovi ili uočene situacije. A oslanjanje na imena i rad drugih umjetnika, znak je Pavelićeve stalne zaokupljenosti umjetnošću samom. U audioradu koji je pripremio za Sliku od zvuka, Zoran Pavelić se, kao i u nekoliko dosadašnjih radova, referira na Ivana Kožarića. Rečenice koje Kožarić zapisuje još od doba Gorgone, i koje obilježava dobra doza apsurdnog humora, ali također promišljanja o umjetnosti, umjetničkim formama ili su jednostavno bilješke Kožarićevih uvijek svježih fascinacija okolnim svakodnevnim pojavama, Pavelić transformira u skladu s vlastitim pitanjima: s pitanjima o razumljivosti umjetničkog djela, razumljivosti umjetničkoga govora ili naših mogućnosti njihova tumačenja. Isto tako, ovaj Pavelićev postupak, ne samo na razini individualnog razumijevanja umjetnosti, upozorava na mogućnosti djelovanja umjetnosti u društvu: postaviti stvari naopako, znači dovesti u pitanje njihov ustaljen poredak. Omogućiti čuđenje ili nov način doživljaja obične riječi ili rečenice do te mjere da zvuči kao neki strani ili novi jezik, možda je, dakle, jedna od uloga umjetničkog djela?

magdalena pederin:

od zemlje do mjeseca

20'43"

2013.

ton-majstor: Dalibor Piskrec

Robotičke radnje, mehanizirani ili automatizirani protokoli mogu biti dio ljudskog ponašanja, ili čak njegov odraz. Magdalena Pederin dapače, bez obzira na njihov dehumanizirani karakter, u njima optimistički vidi mogućnosti za ostvarenje bolje strane ljudske prirode. Čak suprotno od stvarne primjene dronova, bespilotnih letjelica kojima se Sjedinjene Države koriste u napadima na Pakistan, Iran, Afghanistan ili Jemen, umjetnica u njima vidi mogućnost za razvoj na primjer agrikulture ili prijevoza. U audioradu koji je Magdalena Pederin priredila za Sliku od zvuka, a za koji je polazište pronašla u romanu Julesa Vernea *Od Zemlje do Mjeseca* iz 1865. godine, spojila je zvukove stvarnog spuštanja Apolla 11 na Mjesec 1969. godine sa zvukovima dronova u napadima na Al Qaeda u Iraku koja se pod nazivom Kolateralno ubojstvo mogla dobiti od Wikileaks, te audioreklama Airforcea o budućnosti tehnologije dronova. Tim spojem umjetnica pokušava podsjetiti na mogućnost da se ubojite bespilotne letjelice usmjere plemenitijem cilju: njezinim riječima, "osvajanju novih područja za dobrobit čovjeka i novih mogućnosti njegova života ili proširenju horizonata izvan dosega naše sadašnje svijesti". Kako kaže: "Let u svemir može nas poučiti životu na Zemlji. Jer što bi to 'drugo' moglo biti čemu će nas naučiti novi svemirski putnici? Je li to inspiracija, nadahnuće? Otvoreno je pitanje, ali jedno je sigurno, rakete koje ćemo poslati u svemir bit će vođene ljudskim snovima."

—

vesna pokas

proces

17'44"

2014.

ton-majstor Tomislav Šamec

izvodi: Vesna Pokas

snimljeno u Gliptoteci HAZU u Zagrebu

Umjetnički radovi Vesne Pokas događaju se u prostoru. Ova tvrdnja vjerojatno zvuči kao upućivanje na nešto što se podrazumijeva kada je riječ o prostornim instalacijama koje ova umjetnica najčešće izvodi u eksterijerima ili interijerima, u manjim ili većim dimenzijama... No kod nje prostor ima višestruku ulogu: on je polazište - umjetnica djeluje prema zatečenim prostornim zadanostima, te prema njima svojim intervencijama nadograđuje i oblikuje gledateljev doživljaj prostora...

Prostor je u tim slučajevima, iako konkretiziran, doveden do samog svojeg pojma. Minimalistički je geometriziran, do apstrakcije, no to istodobno ne znači da nije ostao čvrsto vezan za svojeg perceptora i za njegovo kretanje zadanim poljem.

Radmila Iva Janković je, u vezi s jednim umjetničkim radom u prostoru, zaključila: "U prostoru s tijelom koje se prilagođava (...) objektu, kontinuitet vremena postaje gotovo opipljiv; tijelo postaje uronjeno u senzaciju vremena koje dolazi i prolazi, približava se i nestaje."

Crtež koji je Vesna Pokas izvela svojim kretanjem u prostoru Gliptoteke HAZU za Sliku od zvuka ista je takva vrsta prisutnosti: meandar koji ponavlja svojim koracima, uzorak je uočen na pročelju zgrade. Svojim oprostorenjem u velikom formatu i ponavljanom izvedbom umjetnica ponovno kretanjem oblikuje prostor. No, čovjekova prisutnost u vremenu, ili potvrda odnosa konkretnog tijela i prostora u vremenu ovaj se put, umjesto okom, potvrđuje uhom.

nika radić

zaboravljena neda kovačević

23'56"

2014.

ton oblikovao: Corin Arnold

sudjeluju: Nika Radić, Miško Šuvaković,
Gordana Kovačić i Željko Tomac

Nika Radić u mnogim je svojim radovima jednostavno snimala druge ljude, kroz prozore, vrata, one koji čekaju ili se samo odražavaju u staklima prozora podzemne željeznice, u dnevničkim je zapisima opisivala slučajne susrete u vlakovima i tramvajima... Kada je, na primjer, u radu Trač, izvedenom 2013. u austrijskom gradu Eferdingu, prikupila lokalne anegdote, uprizorila ih sa skupinom tamošnjih glumaca i projicirala u izložima mjesnih trgovina, razmatrala je pitanje razgraničenja percepcije drugih ljudi od narativne nadogradnje, stvarnosti do fikcije. Ili, kako je Miško Šuvaković zapisao u povodu njezina drugog videorada, ovo "(...) nije ništa drugo do mjesta u kojem se fakti preobražavaju u fikcije, a fikcije dovode u sumnju i pokušavaju dokučiti kao činjenice" te da je "Riječ (...) o povezivanju fakata i fikcija u sasvim neutralnom događaju iščekivanja". Audiorad koji je Nika Radić pripremila za Sliku od zvuka preporučujemo slušati s ovim citatom na umu.

Za audiorad za Sliku od zvuka Vlatka Horvat napisala je svoju 'priču': riječ je o fiktivnom prostoru koji joj služi, kako kaže, kao 'izgovor' ili 'okvir' za narativ utemeljen na načelu "nešto čega se sjećaš s dodacima". I kako dodaje, u njemu ima istih motiva kao i u njezinim vizualnim radovima: "disfunkcionalnog odnosa osobe prema predmetima i prostoru, prema vlastitom tijelu, pokušaja orijentiranja pojedinca u odnosu na promjene oko nje/ njega: prostorne ili strukturalne promjene, promjene sustava ili društvenog konteksta te odmaka od jezika, istraživanja dinamike između imaginarnog i stvarnog, sjećanja i zaborava..."

dina rončević
tehnologija materijala

17'53"

2013.

ton-majstori: Katarina Barišić,
Zoran Sajko i Miroslav Šeb
izvodi: Dina Rončević

Dina Rončević svoj je diplomski rad na Akademiji likovnih umjetnosti izvela kao dugotrajni projekt u kojem se prekvalificirala za automehaničarku. Nije ga izvela samo kao neku tek simbolično naznačenu akciju, nego 'zapravo' (pohađala je srednju obrtničku školu, položila sve potrebne ispite i svladala praktičnu nastavu). Poslije je i pokušavala naći posao u automehaničarskim radionicama. Naišla je pri tome na mnoštvo nerazumijevanja i predrasuda. Kao žena mogla je u radionicu, kako kaže, "ući samo na kalendaru ili kao čistačica, ali ne i kao mehaničarka". U svakom slučaju Dina Rončević svoje mahaničarske preokupacije izvodi na dvjema razinama: na jednoj razini ona ih doživljava kao svoje pravo zanimanje, od kojega je i pokušavala zaradivati za život. A opet, ona taj svoj posao i preokupaciju mehaničarstvom izvodi i kao dugotrajni performans, koji je, kako to performansi jesu, stvarna izvedba, a ne predstava. Stalna tema njezina umjetničkog rada koji je počela tim višegodišnjim performansom, zapravo je rodna podjela društva ukorijenjena na predrasudama i ograničenjima. Fascinaciju mehaničarskim radom i terminologijom moći ćete čuti i u audioradu koji je Dina Rončević priredila za Sliku od zvuka. No, više od efekta začudnosti, riječ je ponovno o manifestacijama rodnih identiteta. Pretapanjem rodnih stereotipa pokušava se izaći iz njihovih polariziranih pozicija. Pokazati da je moguće biti ženstvena i poznavati na primjer tehnologiju materijala, odnosno biti istodobno u oba roda. Pri tome kao određenje ženskosti nije potrebno ništa više od ženstvenog glasa.

luka smetiško
a gdje je taj treći?

16'52"

2013.

ton-majstor: Tomislav Šamec

U svojoj instalaciji Dva glasa vokodiraju jedan drugoga Luka Smetiško, kao i u nekim njegovim prijašnjim radovima, koristi ljudski glas. Riječ je o pokušaju komunikacije, ali u vrlo specifičnim uvjetima, to jest o pokušajima da se zajedničkim ulogom dobije novi zvuk. Jedan od glasova u ulozi je nositelja a drugi ima ulogu modulatora konačnog zvuka. Na prenesenoj razini to je priča o međusobnom odnošenju, nadvladavanju i stapanju, ali i priča o nemogućnosti osobne kontrole vlastita glasa, o utjecajima koji ga određuju i koji ga bez naše kontrole oblikuju... Kako taj rad tumači likovna kritičarka Ana Kutleša, "Jednostavan i neposredan oblik komunikacije sadržan u dijalogu zamijenjen je demonstracijom osnovnog političkog problema - davanja glasa drugome, onome koji bi mogao artikulirati značenje, ali ne raspolaže osnovnim resursom - glasom. Istodobno taj je problem i obratan: može se izraziti kao davanje artikulacije neartikuliranome glasu, onome koji ima sposobnost da ga se čuje ali ne i da sam proizvede značenje." Zvukovi koji su snimljeni u interaktivnoj prostorno-auditivnoj instalaciji Dva glasa vokodiraju jedan drugi polazište su za audiorad A gdje je taj treći, koji je Luka Smetiško pripremio za Sliku od zvuka. Montažnim su postupkom potencirani upravo pokušaji da se uspostavi i dogodi taj treći glas, uvijek opetovan i uglavnom uzaludan pokušaji da se dogodi novi zvuk ili neki novi mogući sadržaj.

marijana stanić
sretni i zadovoljni

15'38"

2014.

ton-majstor: Nikola Podkrajac
sudjeluju: Buga Boras i Sven Linn

Marijana Stanić je umjetnica koja u svojim radovima, raznim oblicima i formama multimedijских instalacija, poseže za narativima bajke i elementima bajkovitog, konstrukcijama imaginarnog svijeta ili romantičnog doživljaja, koristi se formatom medijskih igrica, radiodrame ili stripa. Kako sama kaže, radovi joj se "temelje na estetici dječjih igračaka, kiča i sitne galanterije, a teme često dotiču opća mjesta maštarenja s ironijskim odmakom". Ako bajku shvatimo, kako to objašnjava Irene Bessiere u eseju Fantastična pripovijest, kao pripovijest koja se samo predstavlja izdvojenom od stvarnosti, a zapravo je "pripovijest o onome što mora biti, o predviđanju zamišljenom kao očekivanje i definiranje norme", pojavljuje se određeni paradoks. "Bajka svojom nestvarnošću zapravo upućuje na zahtjeve vjerskog ili društvenog morala u određenom vremenu u njihovu naivnom obliku koji se prikazuje kao izraz apsolutnog prava. Nerealističnost bajke i njezina čudesnost proizlaze iz pomaka s djelovanja na događaj, što dopušta da društveno-kognitivne okvire definiramo kao općenito valjane i da ih smjestimo izvan utjecaja prisile i preobrazbi priče.". Marijana Stanić prepoznaje bajku kao jednu od metoda društvenog formatiranja, i to utjecajnu u vrlo ranoj dječjoj dobi. Njezina intervencija u bajku, njezinim jezikom i montažnim postupcima, bit će subverzivno reprogramiranje svih onih normi koje nam se tako pokušavaju usaditi.

goran trbuljak
adagio prestissimo

18'12"

2013.

ton-majstor: Miro Pijaca

Kada danas pogledamo unatrag na sam početak umjetničkog djelovanja začetnika hrvatske konceptualne umjetnosti Gorana Trbuljaka, vidimo da je već tada forma 'ulične akcije', toliko draga i ostalim umjetnicima tih 1970-ih godina, posebno važna u njegovu radu. Godine 1974. Trbuljak je izvodio akcije Nedjeljnog slikarstva - nekoliko nedjelja uzastopce kriomice bi slikao po staklu izloga prodavaonice umjetničkim materijalom iza kojega je stajalo platno postavljeno na slikarskom stalku. Ako ovu akciju promatramo iz današnjeg vremena, pokazuje se u svjetlu danas aktualnih pitanja odnosa umjetnosti u galerijama i muzejima i one koja nastaje na ulici, ili pitanja institucionalnog priznavanja statusa umjetničkog djela i umjetnika, anonimnog umjetnika u odnosu prema onome potpisanom i priznatom. Ulica je u mnogim Trbuljakovim djelima bila mjesto događanja umjetnosti: kao kod slučajnog prolaznika Tihomira Simčića u akciji koju je 1971. izveo s Bracom Dimitrijevićem ili u radu kada je videovezom u splitsku Galeriju umjetnina prenio ugođaj s terase obližnjeg kafića, a u kafiću prenio snimku iz Galerije. Stvarnost ulice polazište je i za audiorad koji je Goran Trbuljak osmislio za Sliku od zvuka. To je nešto kao prijedlog jedne moguće ulične intervencije...

tao g. vrhovec sambolec

*zvukovi odnekud, zvukovi niotkud / sounds
from somewhere - sounds from nowhere*

20'06"

2014.

izvodi: Tao G. Vrhovec Sambolec

Tao G. Vrhovec Sambolec je umjetnik rođen 1972. godine u Ljubljani, posljednjih godina živi uglavnom u Amsterdamu. U njegovoj višekanalnoj audiointervenciji Artist at Sleep / Umjetnik na spavanju, postavljenoj u Museums Quartieru u Beču 2011., cijele se noći na javni trg prenosio zvuk umjetnikova disanja dok je spavao u svojoj sobi. Prazan noćni trg bio je ispunjen glasnim zvukovima obične ljudske prisutnosti, u tom je prostoru svakodnevni zvuk disanja postao začuđujuća pojava, ostao je intiman ali i suprotno - vrlo javan. Ili, kako Tao G.Vrhovec Sambolec ovu dvojnost posredovane stvarnosti - udaljene prisutnosti i bliske odsutnosti - kratko naziva, bilo je to stanje far-here. Kao što je u nekim svojim projektima učinio nejasnom granicu između unutrašnjeg i vanjskog prostora, ili intimnog i javnog, tihog i glasnog, tako će pokušati učiniti sa zvukom: pokazati ga istodobno u njegovu konkretiziranom (ili dokumentarnom, ilustrativnom aspektu) i u apstraktnom stanju. Na ovakvim obratima, ili bolje istodobnosti potpune realnosti i apstraktnosti zvuka, zamišljen je i audiorad koji smo emitirali u emisiji Slika od zvuka. No, za medij radija, kako bi učinio prezentnijom fizičku prisutnost čovjeka, samoga sebe, izabrao je zvuk riječi, nasumce pročitanih s knjiga na njegovoj polici i zvukove njihova dodirivanja mikrofonom. Blizinom s koje ih je snimio, naturalizmom snimke, riječima koje nije birao prema njihovu značenju, nego kao posljedicu kretanja pogleda, konkretan zvuk ponovno postaje nešto posve drugo.

— —

slika od zvuka
punos je emocija
u gradu

Kustosica projekta:
Evelina Turković

Kustosice izložbe:
Evelina Turković i Marijana Stanić

Organizacija izložbe:
Produkcijski odjel Drama, HRT
90-60-90/Platforma za suvremenu umjetnost
Design District Zagreb

Tehnička suradnja:
Luka Rojc, Tomislav Šamec, Radijska tehnika HRT, Odjel
scenografija HRT, Vedran Gradinović, Hrvoje Lončar

Grafičko oblikovanje:
Tomislav Turković, www.ttom.info

Tisak:
PrinterajXL j.d.o.o., DMM-GRAF d.o.o.

Projekt podržali:
Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport grada
Zagreba, Ministarstvo kulture RH, realizacija
projekta sufinancirana je sredstvima programa Mali
pomaci / Small Acts koji se provodi uz podršku
Ureda za stratejsko planiranje i razvoj grada
u sklopu festivala Design District Zagreb

Zahvaljujemo:
Kustoski kolektiv WHW, Zagrebački plesni centar, Slaven
Kuduz, Bojan Gagić, volonteri Design District Zagreb

Dodatne informacije:
Evelina Turković, evelina.turkovic@hrt.hr, 091 505 80 98
Marijana Stanić, galerija906090@gmail.com, 0915397588

HRT

G A L E R I J A 90 60 90

**DESIGN
DISTRICT
ZAGREB**

16–19/6
2016

u gradu
picture of sound
emocija po emocijama